

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

11. An damnati ad mortem sint in articulo mortis, itaut possint absolvi modo, quo supra dictum est de aliis moribundis? Et an si damnati habeant peccata resrvata, non teneantur mittere Confessarium, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

De Aliquibus reservatis. Ref. IX. &c. 269

clitantes, & indigentibus spiritualibus auxiliis. Iura namque, quæ hujusmodi remediis piè provide-
runt, nullatenus ad vim terminorum attenderunt, sed
ad necessitatem potius, quæ utrobique urget. Undè
ille dicitur positus moraliter in articulo mortis, quo
arbitrio boni viri naturaliter est in periculo mortis,
propter infirmitatem, vel propter violentiam, quan-
do bellum actuale aggreditur, vel mare (ubi solent
navigantes periclitari) vel quando etiam mulier
gravida vicina est partui, quantumcumque assueta
facile parere. Ita ille. Sed in his omnibus superius
dictis ego non recedo à sententia, quam docui, ubi
suprà ref. 61. & 62.

6. Sed notanda est hic obiter doctrina singularis
Joannis de Soria in *Epilogo summarum part. 2. tr. 1.*
resol. 1. disp. 6. §. circa Casus reservatos; ubi docet,
quod quando Confessor absolvit penitentem in
aliquo casu reservato, non habens jurisdictionem,
si penitens credit se fuisse validè absolutum, non est
quod postea Confessor laboret; cum enim penitens
fuerit absolutus ab omnibus peccatis, fuit etiam in-
directè absolutus à reservatis per infusionem gra-
tiae. Demum hæc opinio ex absolute prolata,
mihi non placet; idèd puto sequendam esse sen-
tentiam Martini de San Joseph in *mor. 1. Confess.*
tom. 1. lib. 1. tract. 25. de penitent. num. 10. ubi sic
ait. Quando el penitente se confesò con buena
fèe, però la absolucion fue invalida, como de ca-
sos reservados de que no pudo absolver al peni-
tente, esta obligado el confessor à avisarle del yerro,
para que se confesse otra vez, porque el confes-
sor es Pastor espiritual y deve mirar por su utilidad
espiritual en caso grave como este, donde el mismo
confessor causò el daño. Però si se ha de seguir
grave daño del aviso, non ay para que darle donde
no ha de aver utilidad, que solamente avia de servir
de volver à confessar los pecados, cosa que no es
de tanto momento, que se aya de obligar con tan
grave daño, salvo en peligro de muerte, donde se
puede temer, que no se volver à mas à confessar,
que à qui siempre se recibien bien semejantes avi-
sos. Ita ille, cui adde Remigium in *pract. Confess.*
tr. 5. cap. 5. §. 20. n. 3.

RESOL. IX.

*An remigantes sint in articulo mortis, ita ut possint
absolucionem obtinere, ac ceteri moribundi? Ex
p. 5. tract. 3. Ref. 62.*

§. 1. **A**git de hoc casu Hurtadus de Mendoza ubi
suprà vol. 1. de fide disp. 84. sect. 8. §. 126.
& sic asserit. De remigibus est controversia, sintne
in mortis articulo? Sà ver. *absolutio. n. 4.* censet eos
esse in vita discrimine. Sanchez eo cap. 13. censet
oppositum. Ego modò componam utrumque, quan-
do aggradienda est longa, ac biremibus periculosa
navigatio, remiges sunt in mortis articulo, ut de
ceteris cum simili periculo navigaturis dixit rectè
Sanchez & Suarez *disp. 21. sect. 4. num. 23.* Ratio
est, quia homines frequenter pereunt in ea occa-
sione, & est omnibus periculum pereundi, licet
enim non sint omnes perituri simul, at certè omnes
simul sunt in periculo, nec scitur quis sit evasurus.
Nec expectandum est, ut suboriantur procella, tunc
enim & Confessarij sunt pauci, & multa peniten-
tium turba, & post ponuntur remiges ceteris navi-
gantibus, quia sunt sex biremibus. Nec confessio
tunc fit integra; tutius ergo est confessione integra
præire periculo, quàm eam in tempestate dimidia-
re, ubi totum animum occupat præsens mors in-

Tom I.

tenta procellis. Ego quidem existimo, qui ejusmodi
ineunt navigationes teneri per se lege charitatis ad
se Deo reconcilians, excusari autem nonnullos ex
ignorantia, aut inconsideratione. Item cum imminet
pugna navalis, remiges sunt in periculo mortis. In
his occasionibus accipiendus est Pater Sà, in qui-
bus Pater Sanchez non adverstatur. Extra hos ca-
sus non sunt remiges in mortis articulo; sicut nec
quivis miles prædicatorius est in eo, sed illi dumtaxat,
qui prælio sunt vicini, longè enim absente oc-
casione certaminis non sunt in vita periculo. De iis
loquitur Pater Sanchez, de quibus non est accipien-
dus Pater Sà, & hæc omnia docet Hurtadus *loc. cit.*
Sed circa præsentem quætionem ne deseras videre
Bellochium de *casibus reservatis. p. 1. q. 2. num. 130.*
& Finellium de *casibus reservatis. c. 8. n. 8.* Torreblan-
cam in *pract. iur. spir. lib. 4. cap. 6. n. 24. & 26.* qui-
bus adde post hæc scripta visum Aegidium Trullen-
ch in *Bulla Cruciatæ lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 8. n. 5.*
ubi sic ait. Damnati ad triremes non censentur in
hoc periculo, quidquid dicat Sà ver. *Absolutio. n. 4.*
quia id periculum non est proximum, & si aliquan-
do contingat periculum, Sacerdos in triremibus ire
solet confessiones periclitantium excepturus; atque
sæpè triremes ad portum accedunt, in quo est Sa-
cerdotum copia. Ita Trullench.

RESOL. X.

*An bannitus, qui impunè potest occidi, sit in peri-
culo mortis, ita ut possit absolvi, ut moribun-
dus?*

*Et quid, si habeat salvum conductum? Ex part. 5.
tract. 3. Ref. 64.*

§. 1. **R**espondet affirmativè Naldus in *Summa*
ver. *absolutio à censuris num. 5.* Floronus
de *casibus reservatis p. 1. cap. 4. §. 8. n. 9.* & Bello-
chius in *praxi Theol. mor. part. 1. q. 2. num. 133.* ubi
sic ait: Adde absolutionem ab omni peccato, &
censura posse dari per quemcumque Confessarium
illi bannito; qui potest ubique impunè occidi; &
ratio est, quia ubique & semper versatur in pericu-
lo mortis, non potest tamen illi dari absolutio si ha-
beret salvum conductum. Ita ille.

RESOL. XI.

*An damnati ad mortem sint in articulo mortis, ita ut
possint absolvi modo, quo supra dictum est de aliis
moribundis.*

*Et an si damnati habeant peccata reservata, non tea-
neantur mittere Confessarium, nec Confessarius tea-
neatur adire Superiorem pro facultate etiam si pos-
sit, & etiam si sint simul in eadem domo Prælati;
& subditi? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 61.*

§. 1. **A**d hunc casum ita respondet Hurtadus de
Mendoza vol. 1. de fide disp. 84. sect. 8. §.
125. Afficiendi ultimo supplicio sunt in mortis arti-
culo; lata igitur sententia, & instante executione,
sunt in eo mortis articulo, in quo nulla est reserva-
tio: Nec tenentur mittere Confessarium, ut petat à
Superiore facultatem, quia rectè monet Pater Sanch.
illud futurum oneri Confessatio potius, quàm peni-
tenti, qui quidem adire non potest. Adde eum non
teneri eum Superiorem adire, quamvis possit, e.g. sine
simul in eadem domo Prælati & subditi. hic ha-
beat crimina reservata Prælati, non tenetur illum
adire magis, quàm si esset ex morbo moribundus.

Z 3 Ad

Sup. hoc & sequentibus in hac Ref. supra in Ref. fol. 4. per totam, & in tom. 5. tr. 8. Ref. 24. § 3. & in Ref. 26. à lin. 3. vers. Difficultas. & ad literam eum eodem Hurtado, hic infra citato, in Refol. 28. paulo post initium, vers. Nec tenentur. & in dicto tom. 1. tract. 1. Ref. 206. §. Adverte.

Ad hoc autem non teneri, ostendam §. 149. Ratio est, quia ex sententia iusta, aut iniusta, violentia hic est in articulo mortis, non secus ac qui ex morbo. Hæc autem immunitas à reservatis non oritur ex hac, aut illa occasione periculi, sed ex ipso mortis articulo, ut in eo homo sine ulla difficultate sit expeditus ad se reconciliandum Deo, & cum jam sit excessurus à vivis, non eget eo reservationis franco, nec cum illo agitur more ceterorum. Ita Hurtadus, cui adde Floronum de cas. reserv. p. 1. cap. 4. §. 20. n. 3. Finellium de cas. reserv. cap. 8. num. 7.

RESOL. XII.

An existens in civitate, & sanus, ubi grassatur pestis, possit à quocumque Confessario non approbato absolvi, tanquam constitutus in articulo mortis? Et advertitur quod debent tamen in casu, de quo loquimur, Episcopi omnes suos casus, omnemque suam auctoritatem omnibus Confessariis à se approbatis, & præsertim animarum curam habentibus concedere, & etiam pro se, & omnibus aliis Confessariis obtinere à Sede Apostolica facultatem absolvendi à casibus, & censuris Papalibus pro præsentibus, & similibus. Ex p. 9. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 12.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam, si pestis sit magna, & valde in illa civitate sævens, tenet Marchinus in *Bello divino*, p. 3. c. 3. num. 4. & seq. putat enim in tali casu cessare omnem reservationem casuum, & censuratum, & omnes Sacerdotes jure divino, vel Ecclesiastico habere facultatem audiendi Confessiones, etsi non approbati fuerint ab Episcopo. Probat auctoritate Doctorum asserentium, habitantes, seu existentes in loco pestilentia infecto, dici esse in periculo mortis, quorum primus, (ex quo alij sumpsere) est Cornelius *conf. 131*. incipiente: *In hac consularione 5. vel 4. Ripa tr. de peste, ut. de privileg. ult. volunt. causa pestis n. 8.* & Homobonus in *exam. Eccles. p. 3. tr. 13. q. 25.*

2. Probatur hæc opinio: quia proxime ingressuri bellum ante actualem pugnam, & navigantes orta procella ante scissionem navis, & actuale naufragium, possunt propter imminens mortis periculum absolvi à quolibet Sacerdote ab omni culpa, & censura: ergo etiam existentes in loco valde pestifero, etsi sani, propter morale periculum pestem contrahendi, & moriendi, poterunt à quocumque Sacerdote absolvi à quibuscumque peccatis, & censuris reservatis. Et tandem sic commodius, & plenius salutem animarum succurritur, cum plures Medici spirituales in tanto periculo constituuntur, & exponuntur. Neque Episcopi possunt esse in hac re rationabiliter inviti, cum agatur de animarum salute.

3. Sed ego de hoc casu interrogatus ab Eminentissimo Cardinali Doria, tempore, quo pestis grassabatur Panormi, negativè respondi, & tunc adduxi pro hac sententia Rutilium Benson. in *Spec. Episc. lib. 1. disp. 1. q. 6. concl. 1.* Et eam nunc invenio docere, doctum, & amicissimum P. Bossium de *jur. Episc. disc. 2. dub. 2. n. 28.* Nam ex sententia contraria sequeretur magna confusio, & perturbatio ordinis Ecclesiastici, & decisionis, & applicationis Parochiarum in eadem Dicecesi, vel civitate, si quilibet Sacerdos indiscriminatim posset administrare Sacramentum Penitentiae quibuscumque penitentibus: etiam invitis propriis Pastoribus, imò etiam invito ipso Episcopo. Quod posset contingere, si tunc quilibet Sacerdos à Jure divino, vel Ecclesiastico haberet auctoritatem audiendi confessiones cujuscum-

que, tamen sani. Ceteras rationes videbis apud Bossium, qui respondebit ad argumenta contraria.

4. Debent tamen in casu, de quo loquimur, Episcopi omnes suos casus, omnemque suam auctoritatem omnibus Confessariis à se approbatis, & præsertim animarum curam habentibus concedere; & etiam pro se, & aliis Confessariis obtinere à Sede Apostolica facultatem absolvendi à casibus, & censuris Papalibus, ut ita facilius, & promptius homines ad penitentiam sub spe abundantioris veniæ obtinendæ alliciantur.

RESOL. XIII.

An absoluti in articulo mortis à casibus reservatis teneantur, si convalescerint, comparere coram Superiore, sicut tenentur, si fuerint absoluti à censuris? Et subditi absoluti ex facultate concessa cum onere comparendi, si ante absolutionem ignoravit dictum onus, an teneatur comparere? Ex p. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 199.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam docet novissime Gasp. Hurtado de *facram. Pami. disp. 11. diff. 13.* quia facultas in jure concessa ad absolvendum à reservatis, quibus excommunicatio annexa est, in articulo mortis, aut alio legitimo impedimento existente, extensa est à DD. ad absolvendum à quibuscumque aliis, quamvis forsan eis non sit annexa excommunicatio. Ergo etiam extendenda est cum eodem onere, cum quo in jure concessa est ad absolvendum ab illis, quibus annexa est excommunicatio. Ita Hurtado contra Suarez. Sed ego sententiam Suarez puto probabilissimam esse, quam docuit Sanctotius de *casibus Papalibus*, cap. 13. num. 147. Navarrus in *man. cap. 26. num. 26.* & novissime docet Guilielmus Mercerus in 3. p. *D. Thom. q. 9. art. 6.* ubi sic ait: Notandum eos, qui propter periculum fuerint absoluti à censuris Superiori reservatis, si evaluerint, teneri, ut quamprimum potuerint, sistant se Superiori, non ut iterum absolvantur, sed ut obtemperent mandatis ejus, & nisi fecerint, recidunt in easdem censuras, ut habetur in cap. *eos qui*, de *sent. excomm. in 6.* Sed eos quoque, qui absoluti fuerint à casibus reservatis non habentibus censuram annexam, non teneri ut sistant se illi, cui erant reservati, neque amplius confiteri eisdem. Ita Mercerus.

2. Notandum est tamen hic obiter, quod subditus absolutus ex facultate concessa cum onere comparendi, non tenetur comparere, si ante absolutionem ignoravit dictum onus. Ita Vasquez in 5. *part. tom. 4. quest. 93. art. 1. dub. 6.* Hurtado ubi supra, *difficult. 12.* & alij.

RESOL. XIV.

An quando quis confiteretur, si absque magna nota, & infamia non possit adire Superiorem, relinquendo confessionem, pro absolutione alicujus casus reservati, possit adhuc Confessarius de illo peccato absolvere? Et quid in dicto casu, si quis ob peccatum reservationem incidit in excommunicationem similiter reservatam? Ex p. 11. tr. 8. & Misc. 8. Ref. 49.

§. 1. **V**arij varia dicunt, quos ego alibi adduxi, nunc tanquam probabilem admitto affirmativam sententiam, quam tuctur Dicast. de *facr. to. 2. tr. 3. disp. 11. dub. 17. n. 205.* ubi sic asserit: Probabile quidem